

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Мелаш Валентина Дмитрівна,

к.пед.н., доцент

Варениченко Анастасія Борисівна

аспірантка

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

Зайченко Наталя Сергіївна

вихователь ГПД

Маслівська загальноосвітня школа I-III ступенів

Новокаховської міської ради Херсонської області

Вступ. Людство в XXI ст. зіткнулося з глобальною екологічною кризою, ознаками якої є суттєво забруднене і зруйноване довкілля, занапащене фізичне і моральне здоров'я людей. Стає очевидним, що останнім часом планета «працює на межі» своїх біологічних можливостей і подальша підтримка життєдіяльності людства викликає занепокоєння.

За цих умов суспільство зобов'язане охороняти, зберігати, раціонально використовувати ресурси природи і сприятливі для життя умови довкілля, що актуалізує завдання підготовки екологічно грамотної, свідомої та активної молоді – майбутніх вчителів початкової школи, які усвідомлюють важливість ситуації, глибоко переконані та готові постійно, на кожному кроці, посилено оберігати природу рідного краю.

Саме особистість майбутнього педагога, його фахова підготовка, професійна самосвідомість, професійно значущі властивості та сформований індивідуальний стиль діяльності повинні забезпечити учнів необхідним обсягом знань, умінь та навичок, навчити приймати самостійні рішення щодо збереження природи, дотримуватися принципів соціальної справедливості, сформувати екологічно збалансовану поведінку та еколого-етичні цінності.

Мета нашої роботи полягає в обґрунтуванні необхідності професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до формування еколого-етичних цінностей молодших школярів та надання технології проведення природоохоронної акції в закладі вищої освіти.

Матеріали и методи. Еколого-етичні цінності характеризуються морально-ціннісним ставленням до природного середовища, відповідно до якого задоволення особистісних потреб узгоджується з інтересами природи, зумовлюючи еколого-етичну діяльність і поведінку особистості. Складовими еколого-етичних цінностей є турбота про фауну та флору, самоусвідомлення й переживання своєї єдності з природою, економне ставлення до природних ресурсів і національних багатств та формування такого ставлення в учнів; обмеження власних споживацьких потреб і контроль за своєю практичною поведінкою та поведінкою учнів у довкіллі.

Еколого-етичні цінності також пов'язують з категорією «екологічного імперативу»: це нагальна потреба дотримуватися законів природи, розуміти й беззаперечно сприймати вимоги й обмеження, що визначаються цими законами в усіх сферах життєдіяльності людини включно зі здоровим способом її життя. Тобто, під екологічним імперативом слід розуміти систему формальних і неформальних вимог, правил, норм, що регулюють антропогенну діяльність та впливають на зміни в навколишньому природному середовищі. Слід підкреслити, що екологічні імперативи є динамічним поняттям і можуть змінюватися залежно від рівня розвитку суспільства, його технологій, свідомості, добробуту, інституційного середовища та процесів глобалізації. Екологічним імперативам притаманний «спіральний» тип їх розвитку: діючи на певній території, у певний проміжок часу, за певних обставин (наявних технологічних, економічних, інституціональних умов тощо), вони, змінюючись (удосконалюючись, трансформуючись), переходять на вищий, якісніший, більш еколого орієнтований рівень.

Еколого-етичні цінності майбутнього вчителя початкової школи характеризуються морально-ціннісним ставленням до природного середовища,

відповідно до якого задоволення особистісних потреб узгоджується з інтересами природи, зумовлюючи еколого-етичну діяльність і поведінку особистості.

Одним з найефективніших видів еколого-педагогічної діяльності з формування еколого-етичних цінностей майбутніх вчителів початкової школи є організація та проведення природоохоронної акції в закладі вищої освіти.

На базі Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького члени студентської наукової лабораторії «Екологічна освіта для сталого розвитку» кафедри початкової освіти Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти щорічно організовують та проводять Міжнародну природоохоронну акцію «Година Землі». У 2020 році ця акція була проведена 28 березня під гаслом – природа має значення».

Учасниками стали студенти денного та заочного (I-IV курсів) відділення спеціальності «Початкова освіта».

Мета акції – доєднатися до глобального руху і внести свій вклад у збереження ресурсів і біорізноманіття через символічне вимкнення світла безпосередньо у день акції та організувати природоохоронну активність, щоб привернути увагу громадськості до екологічних проблем і надмірного споживання природних ресурсів. Майбутні вчителі підготували рекламу-повідомлення, де повідомили, що акція «Година Землі» – символічне вимкнення на одну годину зайвого освітлення та електроприладів, час для відчуття себе дітьми цієї неймовірної Планети. Але, головне, – це імпульс для розвитку, освіти та осмислення звичок – власних, родини, компанії та цілої країни заради життя в гармонії з природою.

Під час проведення акції студенти, майбутні вчителі початкової школи, долучились до природоохоронної діяльності:

- «Лікарські рослини рідного краю» (висадження та удобрення: квітів (чайна троянда); дерев (вишня, яблуна), кущів (смородина, ялівець, м'ята, меліса);

- «Зустрічаємо співучих шпаків» (підгодовування птахів, встановлення

шпаківень);

- «Турбота про друзів» (піклування про домашніх улюбленців: папуги, хом'яки, рибки, собаки, кішки);

- «У гармонії з природою» (сортування сміття: папір, пластик);

- «Зелений город на підвіконні» (пророщування зерен пшениці; висадження зелені на підвіконні (цибуля, кріп, петрушка, базилік, листові різновиди салатів);

- «Краса природи» (перегляд фільмів про планету: «Наша планета» 2019 р.; «Дім» 2009 р.; «Життя Пі» 2012 р.; «Одіссея» 2016 р.; «Людина» 2015 р.; «Сміття» 2012 р.);

- «Мистецтво слова» (читання творів українських письменників Л.Глібов, Олена Пчілка, Леся Українка, Тарас Шевченко, Марко Вовчок).

Також студентів закликали поділитися фото-звітами про участь у Міжнародній природоохоронній акції Година Землі 2020 р. у соціальній мережі на тему «Як я провів Годину Землі 2020!»). (Facebook: https://www.facebook.com/groups/531018384221007/?multi_permlinks=531030857553093¬if_id=1585164879049761¬if_t=feedback_reaction_generic).

Висновок. Активна робота студентів під час проведення акції продемонструвала, що використання різних видів еколого-педагогічної діяльності надає майбутньому вчителю початкової школи усвідомлення особистісно-значущої позиції у вирішенні проблем екологічної освіти, наявність соціально і особистісно значущих мотивів екологічної діяльності, оціночні судження про природу як джерело краси, про екологічну діяльність як діяльність, орієнтовану на екологічно доцільний розвиток особистості, зміна його ставлення до себе, природи і навколишнього світу.